

BBABAC 2020/21

BACHELOROPPGAVE I BARNEVERN

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

**Universitetet
i Stavanger**

Miljøarbeidere i skolen

Kandidatnummer: 5044

Antall ord: 12 929

18.05.2021

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer slutten på min tid som student ved Universitetet i Stavanger. Barnevernspedagogutdanningen har vært en lærerik og inspirerende utdanning, samtidig som den har vært utfordrende og krevende. Jeg tror oppgaven har gjort meg bedre rustet til arbeidet som barnevernspedagog. Til slutt vil jeg takke min veileder som har gitt meg gode og nyttige tilbakemeldinger.

Stavanger, mai 2021.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
1.0 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	6
1.3 Begrepsavklaringer	6
1.4 Formål med oppgaven	7
2.0 Faglig kunnskap	8
2.1 Psykiske helseplager.....	8
2.2 Miljøarbeider som inngår i tverrfaglig teamarbeid.....	9
2.3 Livsmestring som nytt skolefag.....	10
2.4 Skolehelsetjenesten i skolen	10
3.0 Metode.....	11
3.1 Valg av metode	11
3.2 Fordeler og ulemper med litteraturstudie	12
3.2.1 Flexibilitet	12
3.2.2 Nærhet og kritisk vurdering	12
3.2.3 Datainnsamling og ressurser	12
3.2.4 Gyldighet.....	12
3.2.5 Generelt ved alle studier	13
3.3 Datainnsamling	13
3.3.1 Utvalget mitt består således av:	15
3.4 Studiens troverdighet.....	16
3.5 Analyse	16
4.0 Funn og drøfting.....	17
4.1 Presentasjon av funn.....	17

4.1.1 Gjertsen, P.-Å., Hansen, M. B. V., & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. Tidsskrift for velferdsforskning, 21(02), 163–179.....	17
4.1.2 Kinge, Emilie Constance. (2020). <i>Utfordrende atferd i skolen</i> . Universitetsforlaget. s. 149-162.....	24
4.1.3 Andersen, B, J. (2016). Informasjon om psykisk helse – et sentralt tiltak for å fremme elevens sosiale og emosjonelle kompetanse. Øverland, K (Red.), <i>Psykisk helse i skolen</i> . Universitetsforlaget.....	27
4.1.4 Flaten, K. H., & Sollesnes, T. (2016). <i>Oppvekst og miljø barn og unges utvikling</i> . Cappelen Damm akademisk. s. 156-167.....	30
4.2 Drøfting av funnene.....	34
4.2.1 Rolle.....	34
4.2.2 Psykisk helse.....	35
4.2.3 Tverrfaglig samarbeid.....	37
4.2.4 Miljøterapeutens bidrag, sett fra andres profesjoner i skolen.....	38
5.0 Avslutning.....	40
Litteraturliste.....	41

1.0 Innledning

«Elevene trenger et godt lag rundt seg – der vaktmestrene, helsesøstre, spesialpedagoger, miljøarbeidere, psykologer og andre fagfolk jobber sammen med lærerne»

(Utdanningsforbundet, 2021).

Utdanningsforbundet (2021) skrev i år en artikkel om at det trengs flere yrkesgrupper inn i skolen. Formålet med skolen er at elever skal lære. Det trengs dermed lærere som kan følge opp elevenes læring. Men hva skjer når elevene trenger støtte knyttet til for eksempel atferdsvansker eller psykiske problemer? «7 av 10 lærere sier at de har fått mindre tid til å forberede og utvikle undervisningen de siste fem årene» (Utdanningsforbundet, 2021). Tiden lærerne bruker på å følge opp utfordringer som oppstår i skolehverdagen, går utover elevenes læring. «Flere ansatte fra andre yrkesgrupper trengs, ikke bare for at lærerne skal få gjort jobben sin skikkelig, men fordi elevene har behov for hjelp fra yrkesgrupper med en annen kompetanse enn det lærere har» (Utdanningsforbundet, 2021). Elever i skolen har behov for et støtteapparat som er bygget opp av flere lag av kompetanser.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Til tross for at barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (BSV-ere) blir ansatt som miljøarbeidere i skolen, er det ikke en lovpålagt tjeneste. Miljøterapeuter blir ansatt for å jobbe med enkeltelever og/eller med skolemiljøet (Borg, Christensen, Fossetøl & Pålshaugen, 2015). BSV-ere er en forholdsvis ny yrkesgruppe i skolen. Ifølge Arbeidsforskningsinstituttet (Borg et al., 2015) (AFI) påpeker flere medlemsblader og artikler i tidsskrifter et behov for sosialfaglig personale i skolen. Faglig og sosial læring går hånd i hånd. Mestrer elevene det sosiale, er det lettere å mestre det faglige, og motsatt. Elever som sliter sosialt, har også en tendens til å slite faglig (Borg et al., 2015). Fellesorganisasjonen (2015) (FO) forlanger at BSV-ere blir en del av skolens støttesystem og får sin naturlige plass der. Ved å forlange dette kan man i større grad oppfylle lovens krav og sikre elever i norsk skole et tilbud som bevarer og fremmer helse og trivsel (Fellesorganisasjonen, 2015).

I følge FHI har de fleste barn og unge i Norge en god psykisk helse og er fornøyde med livene sine. Samtidig er det flere barn og unge som opplever å få diagnostisert en psykisk lidelse. For en del fører dette med seg langvarige eller livslange tilstander (Folkehelseinstituttet, 2018). FO krever at BSV-ere skal være en del av skolens støttesystem for at de skal kunne bidra til å ivareta elevenes fysiske og psykiske helse. For å få gode resultater og faglige prestasjoner, forebygge frafall og dropout problematikk, er et godt skolemiljø nødvendig (Fellesorganisasjonen, 2015).

1.2 Presentasjon av problemstilling

Fokuset i denne oppgaven vil være rettet mot miljøarbeidernes rolle i skolen, og hvilken betydning miljøarbeiderne kan ha for elevenes psykiske helse. Under barnevernspedagogutdanningen har jeg opplevd at vi har hatt lite fokus på temaet knyttet til miljøarbeiderens rolle i skolen. Ettersom det er svært aktuelt for meg å jobbe i skolen en gang i fremtiden, vil arbeidet med denne bacheloroppgaven gi meg muligheter til å fordype meg i temaet. Problemstillingen i denne oppgaven er dermed:

«Hva er miljøarbeidernes rolle i skolen, og hvilken betydning har de for elevenes psykiske helse?»

Spørsmålet har direkte relevans for barnevernspedagoger, så vel som andre utdanningsretninger som utdanner mennesker til å arbeide med barn og unge i skolesammenheng.

1.3 Begrepsavklaringer

Slik jeg ser det krever problemstillingen avklaring av begrepene *miljøarbeid*, *miljøarbeidere* og *miljøterapeuter*, *psykisk helse* og *tverrfaglig og tverretattlig samarbeid*.

Miljøarbeid

Begrepet miljøarbeid er uklart og mangetydig, og det finnes flere definisjoner. Miljøarbeid rommer bredt over mange fagområder, men denne oppgaven vil kun ta for seg forklaring av miljøarbeid i skolen (Misund, 2005, s. 17). Misund definerer miljøarbeid i skolen som «Målrettet, systematisk utviklings- og endringsarbeid i samspillet mellom individ, gruppe og system» (Misund, 2005, s. 18). Videre vektlegger hun at miljøarbeid bør være planlagt for å nå de spesifikke målene, på enten enkeltelever, elevgrupper og/eller skolen som system (Misund, 2005, s. 18).

Miljøarbeidere og miljøterapeuter

Betegnelse miljøarbeider og miljøterapeut brukes om BSV-ere i skolen, men miljøarbeidere brukes også til fagbrevutdannede og ufaglært arbeidskraft. Ifølge AFI (Borg et al., 2015) ønsker FO at BSV-ere skal bli ansatt under stillingsbetegnelsen miljøterapeut. AFI (Borg et al., 2015) påpeker at flere er skeptiske til bruken av denne betegnelsen, på grunn av at BSV-ere ikke utfører terapi. I denne oppgaven vil jeg bruke begrepene miljøarbeider og miljøterapeut om personer med sosialfaglig høyskoleutdanning.

Psykisk helse

Klepp og Aarø (2017, s. 82) bruker WHO sin definisjon om psykisk helse. Psykisk helse er en tilstand av velvære der alle individ anvender sitt potensial, der individ klarer å håndtere vanlige livsbelastninger og der individ er i stand til å delta i fellesskapet.

Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid omhandler samarbeid mellom ansatte i en organisasjon. Samarbeidet skjer mellom ulike yrkes- og faggrupper i ulike posisjoner. I skolen kan dette samarbeidet være mellom SFO-ansatte, assistenter, ansatte med pedagogisk og spesialpedagogisk kompetanse, fagarbeidere, vaktmestere, helsepersonell, ledere, lærlinger (Kinge, Emilie Constance, 2020).

Tverretatlig samarbeid omhandler samarbeidet som er mellom fagpersoner som tilhører andre systemer eller etater innenfor første- eller andrelinjetjenesten. I skolen kan ett tverretatlig samarbeid være et samarbeid mellom skolen og for eksempel PP-tjenesten, barnevernet, barne- og ungdomspsykiatrien (Kinge, Emilie Constance, 2020).

1.4 Formål med oppgaven

Formålet med denne oppgaven er å belyse miljøarbeideres posisjon i skolen. Trengs miljøarbeidere i skolen? Hvilken posisjon har miljøarbeidere i skolen? Hvordan kan miljøarbeiderne arbeide for å hjelpe elevenes psykososiale miljø? Hvem sitt ansvar er det å møte elevenes psykososiale utfordringer i skolen? Jeg ønsker at denne oppgaven skal heve min kompetanse knyttet til miljøarbeidernes arbeid i skolen. Selv er jeg veldig opptatt av elevenes psykososiale miljø i skolen, og ønsker å bidra til at elevene opplever skolen som en trygg og god arena.

2.0 Faglig kunnskap

I dette kapittelet vil jeg presentere spesifikk teori knyttet til temaet og problemstillingen. Jeg har valgt å trekke frem teori om psykiske helseplager, miljøarbeider som inngår i tverrfaglig teamarbeid, livsmestring som nytt skolefag og skolehelsetjenesten i skolen.

2.1 Psykiske helseplager

I løpet av livet opplever alle motgang og utfordringer. Som nevnt tidligere handler en god psykisk helse om å leve et godt liv til tross for de stressende periodene som oppstår i livet. Å oppleve en god psykisk helse innebærer å mestre livet, realisere sine muligheter og å være i stand til å bidra ovenfor andre og i samfunnet (Uthus, 2017, s. 19). Den første komplekse rapporten om psykiske helseplager i Norge ble publisert i 2009. I rapporten kom det tydelig frem at på grunn av psykiske helseplager, har 15-20 prosent av barn og unge nedsatt funksjon. Halvparten av disse har symptomer som resulterer i en diagnostiserbar psykisk lidelse. Folkehelseinstituttet (FHI) ser på dette som et stort samfunnsproblem (Uthus, 2017, s. 21). Psykiske helseplager debutterer ofte i barne- og ungdomstiden og det er en betydelig økning av psykiske helseplager, for det meste blant jenter i tenårene. Forskning viser at 20 prosent av norske ungdommer gjennomgår så sterke psykiske symptomer at det påvirker dem i hverdagen. Mens 8 prosent av norske ungdommer opplever å få en psykiatrisk diagnose, altså en psykisk lidelse. Dette fører til at i en norsk ungsomklasse har fem av elevene psykiske plager, og at to av dem har psykisk lidelse (Bru et al., 2016, s. 17).

40 % av langtidsfraværet i samfunnet vårt er knyttet til psykiske lidelser. Sammenligner vi lidelsene med røyking, forkorter psykiske lidelser menneskers liv omtrent like mye (Bru et al., 2016, s. 16). Nyere studie viser at mennesker som har vært innlagt på sykehuset på grunn av psykiske lidelser, lever i gjennomsnitt 15-20 år kortere enn normalbefolkningen. Denne studien var gjennomført hos Danmark, Finland og Sverige (Bru et al., 2016, s. 17).

De hyppigste psykiske lidelsene er angst og depresjon. Ca. 20 prosent opplever angst i løpet av oppveksten. Heretter depresjon, som det antas at ca. 15-20 prosent rammes av. Barn og unge som vokser opp med psykiske lidelser, opplever mistrivsel, lærevansker og funksjonsproblemer, opplever det både hjemme og i skolen (Bru et al., 2016, s. 17).

Frem til barn blir seks år, er det ikke store kjønnsforskjeller knyttet til diagnoser av psykiske plager, men fra seks- til tolvårsalderen er to av tre som får en diagnose, gutter. De mest utbredte diagnosene i denne alderen er konsentrasjonsvansker, ADHD og atferdsvansker. Fra barna blir tolv år endrer dette seg, og to av tre med psykiske lidelser er jenter. De mest utbredte diagnosene

i denne alderen er i hovedsak angst og depresjon. For de fleste er de psykiske lidelsene forbigående, men for noen, 25-40 prosent, vedvarer plagene i flere år. Risikoen for at plagene vedvarer, øker med alderen. Tidlig og riktig hjelp øker sjansen for at plagene ikke vedvarer (Bru et al., 2016, s. 17).

Forskning viser at kun hver femte ungdom med psykiske helseplager søker hjelp. Ifølge Bru (2016, s.18) skyldes dette at barn og unge ikke vet hvem de skal henvende seg til. Det kan også skyldes at de er redde for å bli stigmatisert. Lærernes, miljøarbeidernes og andre ansattes oppgave er å kjenne til de ulike symptomene som er knyttet til de psykiske plagene. Det kreves også at de vet hvordan de skal gå frem om de opplever at elever viser tegn til psykiske helseplager, samt at de har kompetanse til å iverksette riktige tiltak. Ulike hjelpetjenester kan tilby støtte og veiledning (Bru et al., 2016, s. 18).

De psykisk helseplagenes økning blant barn og ungdom er en stor helseutfordring som må tas på alvor. Psykiske helseplager blant barn og unge må bekjempes i kraft av ulike tiltak. Skolen har en stor og unik posisjon til å kunne utføre forebyggende tiltak og tidlig hjelp. Den vil være en stor rolle i barn og unges oppvekstmiljø. Å skape et godt psykososialt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9a-3, vil bidra til å fremme god psykisk helse (Bru et al., 2016, s. 18).

2.2 Miljøarbeider som inngår i tverrfaglig teamarbeid

Regjeringen (Meld.St.6 (2019-2020)) ønsker at alle barn og unge skal bli sett og få den hjelpen de trenger, når de trenger den. De påpeker at de vil bygge et lag rundt dem, som skal inkludere lærere, spesialpedagogiske ressurser, pedagogisk-psykologisk tjeneste og helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Kompetansen skal være så nær barna og elevene som mulig. Regjeringen peker på viktigheten av et godt tverrfaglig samarbeid rundt barnet. Samarbeidet handler om at ulike fagmiljøer samarbeider og ser tilbudene til barn og unge i en sammenheng. De ansatte må snakke godt sammen og utgangspunktet for samarbeidet skal være barnas behov (Meld.St.6 (2019-2020)).

Skolen er en viktig sosialiseringssinnstans for barn og unge. Ved sosialisering tilegner og påvirker barn og unge seg sentrale verdier, normer, atferd, tradisjoner, ferdigheter og kunnskaper som befinner seg i miljøet sosialiseringen skjer i. Miljøet påvirker hvilke handlinger barn og unge har mulighet til å utføre eller delta i. Om miljøet er preget av trygghet, tillit og varme, kan elevene blomstre. Ved å ansette ulike profesjoner i skolen, som for eksempel miljøterapeuter, vil elevene og situasjonen elevene er bli sett på med ulike øyner. Dette medfører at man danner et mer helhetlig bilde av elevene. Det lønner seg for både lærere og

elever å ansette ulike profesjoner i skolen. Selv om en miljøterapeut blir ansatt for å hjelpe en enkeltelev, vil dette også ha en positiv effekt på hele skolemiljøet. Det er viktig at skolen og lærerne vet hvilken ressurs miljøterapeutene kan komme med og hvilken kompetanse de har, for å kunne komplettere lærerne (Holmøy, O., Birkrem, T., Lien, T., Flaten, K, 2019).

2.3 Livsmestring som nytt skolefag

Regjeringen bestemte i august 2020 at det tverrfaglige temaet *folkehelse og livsmestring* skulle inn i skolehverdagen. Fagfornyelsen er ett tverrfaglig tema som skal gi elevene kompetanse som skal fremme psykisk og fysisk helse. Faget folkehelse og livsmestring skal også gi elevene kompetanse til å ta ansvarlige livsvalg. Folkehelsen lener seg på et samfunn som legger til rette for gode helsevalg hos hvert enkelt menneske. Livsmestring omhandler det å kunne forstå og klare å påvirke de faktorene som betyr noe for å mestre eget liv. Områder som nevnes i forbindelse med dette teamet er psykisk og fysisk helse, levevaner, rusmidler, mediebruk, kjønn og seksualitet, forbruk og personlig økonomi. Andre faktorer som også går under dette teamet er verdivalg, betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, kunne sette grenser og respektere andres, klare å håndtere tanker, følelser og relasjoner (Utdanningsdirektoratet, 2021).

2.4 Skolehelsetjenesten i skolen

Skolehelsetjenesten er et lovfestet tilbud for alle elever i norsk grunnskole og videregående skole. I de fleste kommuner er det helsesykepleier som er faglig ansvarlig leder for skolehelsetjenesten. Tjenesten kan også bestå av en rekke ulike profesjoner som for eksempel lege, barnefysioterapeut og psykolog (Utdanningsforbundet, 2021). Skolehelsetjenesten skal bidra til god helse blant barn og unge, slik de kan oppleve mestring, trivsel og struktur i skolehverdagen. Tjenesten skal samt gi råd og veilede barn, unge og foreldre, og fremme barn- og ungdoms psykisk- og fysiske helse. Tjenesten skal også forebygge sykdom og skader. Skolehelsetjenesten snakker også med alle på skolen om vold, omsorgssvikt og rusmiddelbruk (Helsenorge, 2021).

3.0 Metode

Denne delen av bacheloroppgaven vil ta for seg hvilke metoder som er brukt, og hvilke fremgangsmåter som blir tatt i bruk for å svare på problemstillingen.

3.1 Valg av metode

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2017, s. 50). Dalland (2017, s.51) påpeker å være metodisk er å bruke og overholde intellektuelle standarder i argumentasjonen. Det stiller krav til ærlighet, sannhet, men også til å tenke og systematisere tankene. Ulike metoder får frem ny kunnskap og etterprøver i hvilken grad påstander er sanne, gyldige eller holdbare. En metode sier oss noe om hvordan vi bør gå frem for å skaffe oss kunnskap (Dalland, 2017, s. 51).

Problemstillingen min «*Hva er miljøarbeidernes rolle i skolen, og hvilken betydning har de for elevenes psykiske helse?*» kan besvares med ulike metoder. I samfunnsforskning er det to hovedtilnærminger for å innhente informasjon: kvantitativ og kvalitativ forskning. Kvantitativ tilnærming gir informasjon i form av målbare enheter. Kvalitativ tilnærming vektlegger mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle. Både kvantitativ og kvalitativ tilnærming er med på å gi en bedre forståelse av samfunnet vi lever i, hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (Dalland, 2017, s. 52).

I en kvalitativ studie ønsker forsker nærhet til respondentene og vil dermed få kjennskap og en dypere forståelse. Men om det ikke blir gjort riktig, kan det føre til at forskeren får bekreftet sine hypoteser fremfor å få utforsket det forskeren er ute etter (Jacobsen, 2010, s. 61). En kvantitativ studie består av liten kontakt med respondentene, noe som kan kritiseres. På den andre siden kan denne type studie gi et mer overfladisk bilde. Dataene i en kvantitativ studie vil derimot være enkle å behandle, fordi de er presise og avgrenset. Dette vil likevel ikke gi respondentene muligheten til å svare hele sannheten, siden de må svare innenfor svaralternativene som er gitt (Jacobsen, 2010, s. 68–70).

Kvalitative intervjuer kunne vært en relevant metode for å belyse problemstillingen min. Jeg kunne intervjuet miljøarbeidere og lærere i skolen, og ville mest sannsynlig fått god kjennskap til temaet. Bacheloroppgaven skal gjennomføres innenfor et visst tidsrom, og jeg tror det kunne blitt vanskelig å få samlet inn informasjon og data fra informantene tidsnok, spesielt i disse covid-19 tider. Litteraturstudie, som jeg har valgt er en metode hvor det blir brukt data og

litteratur fra forskning som allerede eksisterer. Dette er ikke data som er utsatt for manglende forutsigbarhet, men jeg har tilgang til de utvalgte publikasjonene fra start til slutt.

3.2 Fordeler og ulemper med litteraturstudie

Litteraturstudie er en omfattende studie og tolkning av litteratur som omhandler et bestemt emne (Geir Andre Pedersen, 2018). Hensikten med en litteraturstudie er å opplyse om hva som skjer på fagfeltet. Samt skape et kunnskapsgrunnlag for å forstå uenigheter og problemer i feltet, og dermed kunne argumentere behovet for ny forskning (O’Leary, 2004, s. 78–79). Fleksibilitet, nærhet, kritisk vurdering, datainnsamling, ressursbruk, gyldighet og er punkter som er sentrale uansett hvilken metode som velges, og vil ha både positive og negative utfall.

3.2.1 Fleksibilitet

Fleksibilitet ved å kunne endre problemstillingen utfra den dataen vi samler inn er en fordel. I en kvalitativ er man ikke helt sikre på hvilke svar man får og har mulighet til å tilpasse problemstillingen. Men ved å gjøre en litteraturstudie må man ta for seg den forskningen som allerede er gjort, som dermed vil begrense fleksibiliteten til studien min.

3.2.2 Nærhet og kritisk vurdering

Litteraturstudie er en fordel når det kommer til avstanden til respondenter og andre forskere. Det er lettere å gjøre den kritiske vurderingen, når det blir på avstand, men det kan også bli gjort feiltolkninger hvor funn blir tatt ut fra opprinnelig kontekst.

3.2.3 Datainnsamling og ressurser

En kvalitativ studie kan gi mange ulike svar og avanserte data som kan være ressurskrevende og vanskelig å tolke (Jacobsen, 2010, s. 62). I en litteraturstudie, er det søkestrategi, litteraturen jeg finner som er tilgjengelig som blir avgjørende for hvor ressurskrevende studien blir. Når alt kommer til alt, vil god forskning alltid være avhengig av tid, energi og ressurser.

3.2.4 Gyldighet

Kvalitativ studie er bra for å si noe om enkelttilfeller og personer, men blir vanskeligere til å kunne generaliseres til en større populasjon. Kvantitativ studie blir omvendt, den kan generaliseres til en større populasjon, men kan ikke brukes til å si noe om enkelttilfeller og personer (Jacobsen, 2010, s. 60–70). En litteraturstudie er derimot en kombinert gjennomgang, som betyr at det blir en blanding av både kvalitative og kvantitative studier, som dermed vil føre til en helhet (Aveyard, 2019, s. 138–140).

3.2.5 Generelt ved alle studier

Forskning bygges videre på tidligere forskning. Det kan føre til noe som kalles *Cherry picking* som betyr at forskeren leter etter bekreftelser på det forskeren tror og er villig til å overse de resultatene som ikke passer inn (Geir Andre Pedersen, 2018). Andre faktorer som kan føre til feiltolkninger er om man bruker forskning som er skrevet på engelsk. Engelsk forskning gir likevel gir internasjonal forskning bedre oversikt over temaet.

3.3 Datainnsamling

Dataene mine bygger på fire vitenskapelige tekster. I tabellen nedenfor (figur 2) viser jeg hvordan jeg kom frem til tekstene og hvordan søkene mine foregikk. De fire vitenskapelige tekstene jeg skulle velge ut måtte enten være fagfelleverderte tekster eller kapiteler i bøker med redaktør. Jeg måtte også ta hensyn til hovedregelen om at dataen ikke skulle være eldre enn fem år. Se figur 1 for inklusjon og eksklusjonskriterier jeg måtte forholde meg til.

Figur. 1

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Fagfelleverdert / vitenskapelig artikkel eller kapittel i bok med redaktør (som er relevant til min problemstilling)	Relevant ihht. min problemstilling, men ikke fagfelleverdert
Publisert de siste fem år (2016-2021)	Artikler som er eldre enn fem år
Førstehåndskilder	Artikler som ikke overførbare til norske forhold
Høy vitenskapelig kvalitet	Studier som ikke er relevante for å belyse problemstillingen
Tar for seg elementer og drøftinger knyttet til miljøarbeid i skolen og psykisk helse	
Språket må være norsk, engelsk, svensk eller dansk	
Etisk godkjent	

Søkene etter dataene ble gjennomført fra 26.januar til og med 08.mars 2021. Før jeg hadde bestemt meg for endelig tema og problemstilling, søkte jeg på tilfeldige søk, for å bli motivert og inspirert. Deretter ble det gjort mer systematiske søk, og søk hos ulike databaser som *Oria*, *Google Scholar* og nettsider, og informasjonskanaler fra *Utdanningsforbundet*,

Utdanningsforskning og *FHI*. Ved å gjøre dette fikk jeg en oversikt over litteraturen som var relevant iht. temaet og problemstillingen jeg hadde bestemt meg for.

Jeg startet med å søke på *Google Scholar* og brukte ordene «Psykisk helse i skolen» til å begynne med og begrenset ned til de siste fem årene. Deretter søkte jeg med ordene «Barnevernspedagog i skolen». I tabellen nedenfor (figur 2) vises alle søkene jeg brukte da jeg søkte etter litteratur, forskning og data som kunne belyse problemstillingen min.

Figur 2. Søk foretatt 26.01.2021 – 08.03.2021

Søk	Database	Søkeord	Avgrensning	Antall treff	Sammendrag lest	Fulltekst lest	Artikler brukt
S1	Google scholar	«Psykisk helse i skolen»	Siste fem år	10800	1	1	1
S2	Google scholar	«Barnevernspedagog i skolen»	Siste fem år	664	2	1	
S3	Google scholar	«Mental health school children»	Siste fem år	614000	1		
S4	Oria	«Psykisk helse i skolen»	Siste fem år	416	3		
S5	Oria	«Miljøarbeid i skolen»	Siste fem år	18			
S6	Oria	«Miljøarbeid* OG Psykisk helse»	Siste fem år	32	1		
S7	Oria	«Atferd skolen»	Siste fem år	340	1	1	1
S8	Utdanningsforskning	«Psykisk helse i skolen»	Fagfelleverd	384	1	1	1
S9	Utdanningsforskning	«Miljøarbeid i skolen»	Fagfelleverd	385			
S10	Fhi.no	«Psykisk helse skole»		4989	1	1	

S1 1	Utdanningsforb undet	«Psykisk helse skole»	Siste fem år	45			
S1 2	FHI.no	«Psykisk helse hos barn og unge»			1	1	1

Ved søket «Psykisk helse i skolen» hos Google Scholar fant jeg boken «Psykisk helse i skolen» skrevet av Edivn Bru, Ella Cosmovici Idsøe og Klara Øverland (red.). Kapitelet jeg har valgt å bruke som en av de fire vitenskapelige tekstene heter «Informasjon om psykisk helse – et sentralt tiltak for å fremme elevers sosiale og emosjonelle kompetanse». Kapitelet handler om forebyggende psykisk helse i skolen, risikofaktorer, beskyttelsesfaktorer og om forebyggingen virker.

Ved søket «Atferd skolen» hos Oria, fant jeg boken «Utfordrende atferd i skolen» av Emilie Constance Kinge, skrevet i 2020. Jeg fant fort ut at boken var relevant for min problemstilling. Flere av kapitlene ble lest og kapittel 6 «Om samarbeid» ble valg ut som ett av funnene mine. Dette kapittelet handler om samarbeid med foreldre, og tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Da jeg søkte hos Utdanningsforskning med ordene «Psykisk helse i skolen» fant jeg en fagfelleverdert artikkel som heter «Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen» skrevet av Per-Åge Gjertsen, May Brit Viola Hansen og Anne Juberg. Artikkelen handler om hvilken rolle og status barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleier (BSV-ere) har og bør ha i skolen. Artikkelen inneholder kvalitative intervjuer med BSV-ere og mellomledere i skolen. Artikkelen kommer frem til at rollen og statusen deres er uklar.

Jeg gjorde også et kjedesøk i forskningstidskriftet Fontenene forskning og fant artikkelen «Miljøterapeuter i skolen – et uforløst potensial» <https://fontene.no/fagartikler/miljoterapeuter-i-skolen--et-uforlost-potensial-6.47.654240.497e12dd76>). Denne artikkelen førte til at jeg fant boken «Oppvekst og miljø, barn og unges utvikling» skrevet av Kirsten Flaten og Torkjell Sollesnes.

3.3.1 Utvalget mitt består således av:

Gjertsen, P.-Å., Hansen, M. B. V., & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(02), 163–179. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05>

Kinge, Emilie Constance. (2020). *Utfordrende atferd i skolen*. Universitetsforlaget. 149-162.

Andersen, B, J. (2016). Informasjon om psykisk helse – et sentralt tiltak for å fremme elevens sosiale og emosjonelle kompetanse. Øverland, K (Red.), *Psykisk helse i skolen*.

Universitetsforlaget.

Flaten, K., Sollesnes, T. (2016). *Oppvekst og miljø barn og unges utvikling*. Cappelen Damm akademisk. s. 156-167

3.4 Studiens troverdighet

For å sikre kvalitet i forskningen, er pålitelighet og reliabilitet et kriterium. Begrepene sier noe om hvorvidt arbeidet mitt er til å stole på (Dalland, 2017, s. 55). Metoden skal gi troverdig kunnskap for at kravene til validitet og reliabilitet må være oppfylt. Validitet handler om hvor gyldig og relevant resultatene jeg legger frem er, og hvordan resultatene tolkes (Dalland, 2017, s. 40). Reliabilitet betyr pålitelighet, som betyr at de ulike stegene i prosessen må være frie for unøyaktigheter (Dalland, 2017, s. 60). I min litteraturstudie har jeg benyttet meg av fagfelleverderte vitenskapelige artikler og kapitler i fagfelleverderte bøker som er utgitt på anerkjente norske forlag. Troverdigheten vil imidlertid også stå i sammenheng med hvorvidt publikasjonene i tilstrekkelig grad omhandler kjernen i problemstillingen min. I publikasjon 1 kan det ikke trekkes sikre konklusjoner på grunn av rekrutteringsprosessen. Informantene som var med i forskningsprosjektet var kjente personer fra tidligere prosjekter og undervisningssammenhenger. Det pekes også på at det var skjevfordeling mellom de tre BSV-utdanningene, hvor det deltok flere barnevernspedagoger og vernepleiere enn sosionomer. Det fleste av informantene var fra videregående skole, og færrest fra barnetrinnet. Derfor vil antall informanter gjøre at det ikke kan trekkes sikre konklusjoner.

3.5 Analyse

Jeg har studert tekstene i de fire utvalgte publikasjonene grundig og lett systematisk etter data knyttet til problemstillingen min. Under gjennomgangen har jeg vært opptatt av sammenhengen mellom problemstilling, faglig kunnskap/teoretisk referanseramme og *funn* i publikasjonene. Jeg har også forsøkt å vurdere om det finnes områder som bør belyses videre for å utvide kunnskapen om hvordan miljøarbeidere kan bidra til å styrke elevenes psykiske helse og livsmestring.

4.0 Funn og drøfting

I denne delen av oppgaven vil funnene bli presentert, samtidig som jeg vil drøfte de direkte inn mot relevant teori og min problemstilling: *hva er miljøarbeiderens rolle i skolen, og hvilken betydning har de for elevenes psykiske helse?*

4.1 Presentasjon av funn

Funnene i bacheloroppgaven består av fire artikler skrevet av ulike forfattere. Temaet for artiklene er direkte knyttet opp mot min problemstilling om miljøterapeutenes rolle i skolen, og hvorvidt de har betydning for elevens psykiske helse.

4.1.1 Gjertsen, P.-Å., Hansen, M. B. V., & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(02), 163–179.

Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleiers rolle og status i skolen er skrevet av Per-Åge Gjertsen (førsteforfatter), May Brit Viola Hansen og Anne Juberg. Per-Åge Gjertsen jobbet de siste årene som dosent ved barnevernsutdanningen ved NTNU. Han var utdannet lærer, hvor hovedfaget hans var spesialpedagogikk. Gjertsen var også forfatter av flere bøker, bokkapitler og artikler som omhandler sosialpedagogikk og barnevern. Han har blant annet skrevet boken *Sosialpedagogikk. Forståelse, handling og refleksjon*, som vi har brukt på barnevernsutdanningen her på UiS, heftet *De usynlige barna* og boken *Forebyggende barnevern. Samarbeid for barnets beste* (Utdanningsforskning).

Innledning

Artikkelens fokus er hvilken rolle barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (BSV-ere) har og bør ha i skolen. Den består av kvalitative intervjuer med både BSV-ere og mellomledere i skolen (Gjertsen, Hansen & Juberg, 2018).

Gjertsen (2018, s. 165) henviser til NOU 2015:2 hvor det redegjøres for et bredt grunnlag for styrking av det psykososiale miljøet på skolen. Til tross for dette, foreslår ikke utvalget at BSV-ernes rolle og status i skolen skal lovfestes. Han påpeker også et lignende problem, NOU 2016:17, som handler personer med utviklingshemning. Det blir stilt krav til lærere med økt kompetanse, men det blir ikke stilt krav til flere ansatte med vernepleierfaglig i utdanning eller lignende (Gjertsen et al., 2018, s. 165). Gjertsen (2018, s. 165) valgte dermed problemstillingen: *hvilken rolle og status har BSV-ere som arbeider i grunnskolen og videregående skole innen områdene inkludering og samarbeid?* For å besvare denne problemstillingen, benyttet de

fokusgruppeintervju med ansatte i skolen som hadde vernepleierfaglig og sosialfaglig utdanning. Og enkeltintervjuer med mellomledere som de ansatte samarbeider nært med (Gjertsen et al., 2018, s. 165).

Bakgrunn for undersøkelsen

Gjertsen (2018, s. 166) påpeker at det ikke finnes nok forskningslitteratur som er relevant for problemstillingen deres. De har heller ikke et ønske om å bruke internasjonal forskning, på grunn av at utfordringene til barn og unge i Norge kan være ulike fra andre land (Gjertsen et al., 2018, s. 166). Samarbeidet mellom barnevernstjeneste og skole i andre land vil derimot ha en viss relevans for problemstillingen deres. Gjertsen (2018, s. 166) henviser til svenske oppfølgingsstudier som viser at barnevernsbarn med dårlig skoleprestasjoner, er utsatt for å utvikle alvorlige helseproblemer i senere liv, om de ikke får hjelpen de trenger i skolen. Helseproblemene kan for eksempel være risiko for selvmord og narkotikamisbruk. Hjelpemiddelet i skolen er dermed ikke tilstrekkelig nok (Gjertsen et al., 2018, s. 166).

En britisk studie viser at enkle løsninger ikke er holdbart for barn med lærevansker og andre problemer knyttet til familie og nærmiljø. En bred kompetanse i skolen er viktig og hjelper barn og unge (Gjertsen et al., 2018, s. 166). Gjertsen (2018, s. 166) henviser også til en norsk studie om hjemmeboende barnevernsbarn og deres skolesituasjon. Studien viser at det er behov for tverrfaglig kompetanse i skolen, men at tiltakene ikke nødvendigvis trenger å være knyttet til barnevernstjenesten (Gjertsen et al., 2018, s. 166).

Gjertsen (2018, s. 166) stiller spørsmålet *hva vet vi så om effekten av sosialfaglige tiltak i skolen?* Han trekker frem Borg mfl. (2014) som viser til forskningsoversikter gjennomført av Early Vonk (2001), Franklin, Kim og Tripodi (2009) og Allen-Mearers, Montgomery og Kim (2013). Studiene viser at sosialt arbeid i skolen, har effekt på elevenes sosiale, emosjonelle og faglige kvalifisering. Det er foreløpig snakk om små eller begrenset effekter. Gjertsen (2018, s. 166) sier også at Borg mfl. vektlegger studier som viser effekten av tverrprofesjonelt samarbeid i skolen og dens påvirkning på elevenes skoleprestasjoner og velferdssituasjon. Studier som er rettet mot selve problemstillingen, status og rolle til de sosialfaglige gruppene, har han ikke funnet (Gjertsen et al., 2018, s. 166).

Skolens oppgaver og funksjoner

Skolen er en arena for utvikling av livskompetanse, selvoppfatning, sosialisering og dømmekraft. Barn og unge skal ha mulighet til tilpasset opplæring, arbeid og tilgang til kultur

og rekreasjon. Skolen består av tapsopplevelser, marginalisering og segregering. Den skal tilpasses for både barn og unge som klarer seg godt, men også de i risikozonen. Vi kan si at skolen er et sted hvor barn og unge skal lære og utvikle seg, samt kvalifisere seg for fremtiden (Gjertsen et al., 2018, s. 166). I 1992 ble spesialskolene nedlagt. Spesialskolene var for barn og unge med lærevansker, emosjonelle og sosiale vansker, og for barn og unge med utviklingshemning. Nå er alle inkludert i grunnskolen og videregående, selv om de gjerne har spesialklasser og grupper i skolen. Gjertsen (2018, s. 167) påpeker behovet for andre yrkesgrupper i skolen. Det finnes rapporter som blant annet viser at flere barn og unge har behov for ekstrasjelp for å mestre skolens faglige krav og/eller sosiale kompetanse. Han mener at helsesøstre og barnevernspedagoger kan bidra ved å styrke elevenes utvikling og læringsmiljø (Gjertsen et al., 2018, s. 167).

Lærerrollen

I artikkelen påpekes det at lærerrollen kan forbindes med tre kriser; autoritetskrise, kunnskapskrise og sosial krise. Krisene styrker behovet for tverrfaglig kompetanse i skolen. Autoritetskrise handler om at myndighet og autoritet ikke lenger knyttes til utdanning og stilling. Andre yrkesgrupper kan ha kunnskap og kompetanse innen relasjon, omsorg og kommunikasjon, og kan utfylle lærernes kunnskapsgrunnlag. Kunnskapskrisen vektlegger lærernes enerett på kunnskap. Lærerne har et komplekst kunnskapsgrunnlag, men barn og unge tilegner seg lærdom utenfor skolen også, og fra andre yrkesgrupper i skolen. Den sosiale krisen handler om at lærerne skal involvere seg i barn og unges livssituasjon og være klar over at de fungerer under ulike sosiale livsvilkår. Dersom en lærer havner i en grunnleggende krise, kan krisen virke hemmende på barn og unges læring, både når det kommer til kunnskap og danning (Gjertsen et al., 2018, s. 167).

Metode

I studien deltok åtte BSV-ere, fire mellomledere og én rektor. De valgte BSV-ere for å få deres egen opplevelse og innblikk, samt deres nærmeste overordnede om hvordan de så på deres arbeid. BSV-erne deltok i fokusgrupper, mens mellomlederne deltok i enkeltintervjuer (Gjertsen et al., 2018, s. 168). Det ble utarbeidet en intervjuguide til begge intervjuene som gjenspeilet alle elementene i den opprinnelige problemstillingen deres *hvilken rolle, kompetanse, status og ansvar har BSV-ere som arbeider i skolen innen områdene inkludering, samarbeid og overganger?* Det ble tatt i bruk lydopptak i alle intervjuene, utenom ett med en av mellomlederne (Gjertsen et al., 2018, s. 168).

Analyse

Analyseverktøyet de har brukt er SDI: Stegvis-deduktiv induktiv metode (Gjertsen et al., 2018, s. 168). Første steg av analysearbeidet gikk ut på å dele materialet inn i meningsbærende elementer. Elementene de trakk ut var; sideordning eller underordning, tverrfaglighet og flerfaglighet, generalist og spesialist, og forutsigbarhet og uforutsigbarhet (Gjertsen et al., 2018, s. 169). I analysearbeidet kom de frem til at begrepene *rolle* og *status* var fyldigere representert i materialet, enn begrepene *ansvar* og *kompetanse* som var i den opprinnelige problemstillingen. Dermed endret de problemstillingen til *hvilken rolle og status har BSV-ere som jobber i grunnskolen og videregående skole innen områdene inkludering og samarbeid?* (Gjertsen et al., 2018, s. 169).

Studiens svakhet er knyttet til rekrutteringsprosessen. De fleste som deltok kjente de til fra tidligere prosjekter og undervisningssammenhenger. Det ble også skjevfordelt med antall vernepleiere, barnevernspedagoger og sosionomer, samt de fleste jobbet på videregående og kun noen få på grunnskole. Antallet informanter gjør at de ikke kan trekke sikre konklusjoner (Gjertsen et al., 2018, s. 169).

Resultater

Som nevnt tidligere delte de empirien i fire meningsbærende elementer, som viser det komplekse bildet informantene gir uttrykk for.

Informanter	1. Sideordning og underordning
Vernepleier	«På en skole fikk jeg beskjed om at pedagogikk er sertifikatet til lærerne, og det har ikke du. Nøy deg med å være fyllmasse i klasserommet. Hold deg unna det som ligner på pedagogiske tilnærminger»
Barnevernspedagog	«Sjøl om vi har eksistert i 15 år så er det fortsatt sånn at nå må barnevernspedagogen komme og «slukke brannen». Det er en prosess hele tida når man skal samarbeide med nye lærere»
Mellomleder	«Lærerne underviser i snitt 22–23 timer i uken, mens vernepleieren skal jobbe 30 timer, og vernepleieren burde i større

	grad vært med på teammøter og samarbeidsmøter, men timestrukturen tillater ikke det»
Sosionom	«Vi kan nok være skumle fordi vi stiller spørsmål. Jeg har hatt noen lærere som blir sinte på meg»
Mellomleder	«Jeg ønsker ikke et sånt hierarki med at den ene oppgaven er mer verdsatt enn noen andre – er det søppel på gulvet skal vi alle bøye oss og ta det opp»

Informanter	2. Tverrfaglighet og flerfaglighet
To mellomledere	«Teamet med barnevernspedagoger, sosionomer og lærere tar opp problemstillinger for å søke råd hos kollegaer» «Det er fint å ha barnevernspedagoger og sosionomer til å holde kontakten med alle eksterne aktører som vi er nødt til å samarbeide med, også samarbeid mellom skole og hjem»
Mellomleder	«Det å ha flere yrkesgrupper i skolen, er kjempespennende. Men det krever jobbing, og det krever åpenhet og dialog. Det er ikke miljøterapeutene som skal lage fagoppleggene, det skal faktisk en lærer gjøre»
Mellomleder	«De har den rollen at de er med å bistå undervisning sammen med pedagogene. Legge til rette for undervisning, skape mestringsfølelse – både faglig og sosialt. Være til stede i overgangssituasjoner og utetid. Alt dette handler om å støtte barnet og å være voksen i opplæringen»
Mellomleder	«Mye av det sosialpedagogiske arbeidet ligger inn mot spesialundervisning. Ting henger sammen – fagvansker ligger oftere enn en tror i bunnen for sosialpedagogiske vansker. Miljøterapeuten følger elever inn i klasser, hjelper med fag,

	underviser på «Alle har en psykisk helse» og har elevsamtaler innimellom og er med på teammøter»
Vernepleier	«Jeg følger opp elever i bedrift, jeg har samarbeidsmøter med elevtjenesten, spesialpedagogisk team, PPT, fagleder, knyttet mot en klasse for å bidra til grunnkompetansen innen et felt og har elevsaker»
Barnevernspedagog	«Jeg arbeider tett med de andre på skolen. Jeg arbeider også tett med kontaktlærere og avdelingsledere, fagledere og miljøpersonale»

Informanter	3. Generalist og spesialist
Mellomleder med erfaring som henholdsvis vernepleier og barnevernspedagog	«Vernepleierne har en annen tilnæringsmåte til barn med Asperger-syndrom og ulike grader av autismespekteret. De er kanskje tydeligere, mer strukturert, mer konsekvenstenkning enn det blir med spesialpedagoger» «Barnevernspedagogen får rede på utrolig mye. Altså han fanger opp alt. Han går ikke i den fella og blir for kameratslig for å si det slik, han blir ikke jevnbyrdig»
Sosionom	«Sosionom har fokus på alle områdene i livet, har hele bildet»
Vernepleier	«Du kan ikke bare se stomiposen, du må se hele mennesket bak. Det er der jeg egentlig trives som vernepleier – får lov til å se helheten i det»

Informanter	4. Forutsigbarhet og uforutsigbarhet
To vernepleiere	«Du har en veldig uforutsigbar jobb ved å gjøre skoledagen forutsigbar for mange. Legge til rette for undervisning sammen med lærere og annet miljøpersonale, foreldresamarbeid og samarbeid med andre etater utenfor skolen, møter, IOP-skriving, elevkvelder for å fylle opp 100 prosent»

Mellomleder	«Miljøterapeuter på ett trinn jobber mye med angst, depresjon, spising og psykisk uhelse. Miljøterapeuter på et annet trinn jobber mye med atferd, ikke nødvendigvis utagering, men likegyldighet og litt rus eller seksualisert atferd»
Mellomleder om miljøarbeiderne	«De er veldig synlige. De er ute i miljøet, og alle elevene tror jeg vet hvor de har kontoret. Det er noen som trenger en liten samtale hver dag, noen som kommer en gang i uken eller noe sjeldnere, så det varierer»

Basert på dette materialet viser Gjertsen (2018, s. 174) til dels at det er glidende overganger mellom arbeidsoppgavene til lærerne, BSV-erne og helsesøster, men at de likevel fremstår som spesialister i skolemiljøet, som kontrasterer lærerrollen. Rollen til BSV-erne er ofte selvstyrende. BSV-erne i denne studien er i noen tilfeller fremstilt som *underdog*, hvor lærerrollen kan oppfattes som overordnet mot andre yrkesgrupper (Gjertsen et al., 2018, s. 174).

Ifølge Gjertsen (2018, s. 174) kan resultatene fra informantene delvis være motsatt av forskning som er presentert tidligere i artikkelen, hvor andre yrkesgrupper enn lærere kan bedre ta seg av barn og unge med atferdsproblemer, sosiale og emosjonelle vansker. Resultatene samsvarer heller ikke helt med tidligere henvist forskning om at nært samarbeid mellom helse- og sosialfaglige yrkesgrupper og lærere er en viktig forutsetning for at elevene skal få positive skolerresultater. Han påpeker at resultatene danner bakgrunn for spørsmålet: *hvem skal fylle ansvaret for elevenes allmenne dannelse og velferd når lærernes tradisjonelle funksjoner dreies mer i instrumentell retning?* Det er økende interesse for lignende problemstillinger, men Gjertsen (2018, s. 174) synes det likevel er paradoksalt at en skole med flere komplekse målsettinger ikke har tydeligere svar på hvordan lærerrollen kan kompletteres, eller utfordres, til elevenes beste (Gjertsen et al., 2018, s. 174).

Ut fra studiets meningsbærende elementer *sideordning og underordning*, og *forutsigbarhet og uforutsigbarhet*, mangler BSV-erne kontroll over kunnskapsgrunlaget deres. Rollen deres er ikke fanget opp i et lovverk og det er ikke sentrale retningslinjer for utdanningene. Det er uformelle forventinger til dem, men de er motsigelsesfulle (Gjertsen et al., 2018, s. 175). I skolen i dag ansettes BSV-ere uten at det er begrunnet i lovverket. Gjertsen (2018, s. 176) sier at dette er med på å skape uklarheter i forhold til forventninger til dem i skolen som system.

Det medfører også ulike forventninger fra skole til skole av deres rolle og status (Gjertsen et al., 2018, s. 176).

Avslutningsvis

Konklusjonen Gjertsen (2018, s. 177) har kommet frem til er at BSV-eres rolle og status fortsatt fremstår som uklar. Skolen blir med tiden mer kompleks i forhold til oppgaver som blir pålagt. Dette vil fremtvinge mer likeverd mellom lærerne og andre yrkesgrupper når det både gjelder rolle, status og makt. Han kommer frem til at om de politiske intensjonene hvor tverrprofesjonelt arbeid i skolen skal styrkes og realiseres, så må de implementeres i lovverket og i instruksjer. Det påpekes også at arbeidsavtaler må bli mer likeverdige og at profesjonsutdanningene må få mer oppmerksomhet rundt tverrprofesjonelt samarbeid (Gjertsen et al., 2018, s. 177). Barn og unge skal mestre mange oppgaver og dette preger deres oppvekst. Dermed mener Gjertsen at det er behov for tverrfaglig kompetanse i skolen. BSV-erne kan representere et sentralt faglig supplement til lærernes arbeid. Slik de presenterer seg i artikkelen, kan de stryke skolens psykososiale oppgaver og bidra til å dekke barnas mangfoldige behov (Gjertsen et al., 2018, s. 164–165).

4.1.2 Kinge, Emilie Constance. (2020). *Utfordrende atferd i skolen*. Universitetsforlaget. s. 149-162.

Boken *utfordrende atferd i skolen* er skrevet av Emilie Constance Kinge. Kinge er utdannet førskolelærer, spesialpedagog og pedagogisk-psykologisk rådgiver. I dag jobber hun som veileder, hun er forfatter og hun holder kurs. Kinge har alltid vært opptatt av barn, unge og deres familier som befinner seg i sårbare og utsatte livssituasjoner. Flere av hennes bøker omhandler relasjonens betydning i kontakt og samarbeid (Kinge).

Samarbeid mellom skole og foreldre

Kinge (2020) uttrykker viktigheten av et godt samarbeid mellom foreldre og skole. Foreldrene er de som kjenner barnet sitt best og kan komme med viktig informasjon som kan bidra til å øke skolens innsikt og forståelse av barnet. Muligheter til å kunne hjelpe barnet øker om skolen lykkes i samarbeidet. Vi har alle et ansvar, en mulighet og en kompetanse som kan utgjøre en brikke i den helhetlige tenkningen og den helhetlige forståelse av hva barnet trenger av oss. Derfor er samarbeidet mellom skole og foreldre betydelig viktig (Kinge, Emilie Constance, 2020).

Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Kinge (2020) nevner viktigheten av tverrfaglig samarbeid. På en skole er det flere ansatte i ulike posisjoner med ulik yrkes- og fagbakgrunn. De møter barn og unge i ulike settinger og danner seg erfaringer om hva hvert enkelt barn trenger. En SFO-ansatt ser barna i en annen setting enn en lærer, og vil dermed skape en annen forståelse av barnet. Derfor er det likeså viktig å ha en SFO-ansatt i det formelle samarbeidet. Hvis ikke kan en betydningsfull part i teamet rundt barnet mangle (Kinge, 2020). Tverretatlig samarbeid handler om samarbeidet vi har med fagpersoner som tilhører andre systemer eller etater innenfor første- eller andrelinjetjenesten. Dette kan for eksempel være barnevernet, kompetansesentre, PP-tjenesten osv. Samarbeidet skjer mellom personer med samme fagbakgrunn, men som tilhører og representerer ulike etater (Kinge, 2020).

I kapittelet kommer det frem at helse og opplæring går hånd i hånd. For at elevene skal ha mulighet til å tilegne seg lærdom, må de ha en god psykisk og fysisk helse. Og hjelpen til en god psykisk helse må de få der de tilbringer store deler av deres hverdag, skolen. Barnekonvensjonen skal garantere at alle barn nyter godt av grunnleggende menneskerettigheter, som for eksempel opplæring. Kinge (2020) henviser til barnekonvensjonen artikkel 24, som sier at dersom opplæringen inneholder eller er organisert på en måte som påvirker barnets utvikling eller helse negativt, har kommunen unnlatt å oppfylle retten til opplæring, samt retten til god helse.

Kinge (2020) sier at når det tverrfaglige eller tverretatlige samarbeidet er riktig og etter hensikten, er det lettere for den enkelte ansatte å kunne oppsøke riktig hjelp og instans når en føler seg usikker på veien videre. Dersom ens egen innsikt, kompetanse og forståelse av barnet ikke strekke til, skal en aldri stå alene om å hjelpe barn og unge i nød. Dermed er det viktig å vite når og hvem du skal kontakte for videre veiledning og hjelp (Kinge, Emilie Constance, 2020).

Flerfaglighet inn i skolen

Elever med atferds-, lærevansker, psykiske problemer eller lignende trenger selvfølgelig mer hjelp enn andre elever for å kunne mestre skolens forventninger og utfordringer. For at skolen skal kunne imøtekomme kompleksiteten i det enkelte individ både når det gjelder barn og unge, trengs det flere ansatte fra ulike yrkesgrupper og et større mangfold av faglig kompetanse. Hver en av oss vil kunne se på utfordringene med ulike blikk, basert på personlig og faglig kunnskap og erfaring. Dette vil dermed føre til helhetlig vurdering og analyse av barnet (Kinge, 2020).

Kinge (2020) trekker frem en skole i Sogndal som heter Trudvang. Rektor på Trudvang skole har ansatt flere miljøveiledere som skal kunne bistå lærerne og elevene i skolehverdagen. Rektoren sier: *vår jobb er å sette elevene i stand til å håndtere livet*. Miljøarbeidere har forutsetninger og kompetanse til å styrke barn og unges psykiske helse. Miljøarbeiderne gjør at lærere og assistenter kan gjøre jobben de er ansatt for å gjøre (Kinge, 2020).

Teamarbeid

Kinge (2020) påpeker hvor viktig det er med teamarbeid rundt barn og unge. Alle som møter barn i løpet av skolehverdagen har en brikke med kunnskap, innsikt og personlig og/eller faglig kompetanse, som vil gi et godt utgangspunkt for helhetstenking og forståelse. Hver person i teamet er like viktig i arbeidet med barn og unge. Kinge (2020) nevner at flere skoler jobber med modeller for tverrfaglig samarbeid, og arbeider systematisk med inkluderende fellesskapstiltak. Flere skoler har gode erfaringer som kunne blitt delt med andre. Å dele kan både være nyttig og inspirerende, og det åpner opp for ideer til dem som trenger det. Det kan bidra til å redusere utmattelse og avmakt, og det kan øke motivasjon og arbeidsglede (Kinge, 2020).

Teamarbeid må læres, jobbes med, utvikles og forbedres. Det er lett å tenke *noen andre gjør det*, når det er flere fagfolk innblandet. Dette kan medføre at barn og unge som trenger hjelp faller ut, og ikke får hjelpen når de trenger den. Når en jobber i team er det viktig at alle bidrar like mye, og ikke minst får mulighet til å bidra like mye. Alle tanker, meninger, refleksjoner, tro og tvil må tas på alvor. Dersom dette ikke blir gjort, kan det medføre til feilaktige tiltak. For å unngå at informasjon blir konkludert feilaktig, er team og teamsamarbeid viktig. Alle stemmer må bli hørt i hele prosessen med å forstå og utvikle hjelpsomme og støttende tiltak. Barn og unge er avhengige av oss. Kinge (2020) påpeker at de barna vi ikke helt forstår trenger og fortjener at vi utgjør en ekstra innsats. Tverrfaglig og/eller tverretatlig samarbeid kan dermed motivere, avlaste og gi nye krefter (Kinge, 2020).

Avslutningsvis

Kinge (2020) konkluderer med at alle har en mulighet til å avlaste barnet. Vi må investere i relasjonsbyggende arbeid og skape bedre forutsetninger for å ha muligheten til å møte de strevsomme øyeblikkene. Nå har vi kanskje en tendens til å komme for sent inn, søker derfor råd og veiledning når situasjonene er kaotiske og krevende. Å arbeide godt hele tiden, også når det ikke er kaotisk og krevende, vil redusere de utfordrende situasjonene og gi håp til barn og unge som trenger det.

Kinge (2020) kommer også frem til at følelser må inn i undervisningen, for å kunne utvikle følelsesbevissthet. Barn og unge må lære å kjenne etter, reflektere og undre seg over hva som skjer med dem alene og i samhandling med andre. Dette er en bevissthet og *ferdighet* som i likhet med andre må stimuleres. Følelser, relasjoner, ønsker, behov og trivsel må inn i kulturen. Kulturen skal fremme trygghet og tillit. Barna skal våge å dele de tyngste tankene, og vi skal være forberedt og møte dem. Kinge (2020) sier at for å kunne gjøre dette må vi jobbe i tverrfaglig team. Gjennom et samarbeid skal vi klare å møte barn og unge i deres strev og bekymringer med egen trygghet og kompetanse. Dette skylder vi dem og dette har de krav på. Kinge (2020) påpeker til slutt at det trengs mer flerfaglighet i skolen. Og det trengs økt oppmerksomhet om samarbeid og arbeids- og ansvarsfordeling.

4.1.3 Andersen, B, J. (2016). Informasjon om psykisk helse – et sentralt tiltak for å fremme elevers sosiale og emosjonelle kompetanse. Øverland, K (Red.), *Psykisk helse i skolen*. Universitetsforlaget.

Kapittelet *informasjon om psykisk helse – et sentralt tiltak for å fremme elevers sosiale og emosjonelle kompetanse* er skrevet av Bror Just Andersen. Andersen er cand.polit. og har ph.d. i psykologi. Han jobber ved Bærum DPS, Vestre Viken HF, som spesialrådgiver for kvalitet og prosjektleder for forskning og fagutvikling. Forskingen hans knyttes i hovedsak til kvantitativ metode og omfavner feltene forebyggende psykisk helse i skole, effekter av kliniske vurderingssystemer, betydning av ambulering og integrering av psykisk helse og rus i behandling, innovasjon og metodeutvikling i den kliniske virksomheten i spesialisthelsetjenesten (2016, s. 299).

I Norge har 15-20 prosent av alle ungdommer psykiske problemer, som går utover fungeringsevnen deres. I 4-7 prosent av tilfellene er plagene er så alvorlige at de trenger behandling. Andersen (2016, s. 258) sier at flere nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at ca. 50 prosent får en psykisk lidelse i løpet av livet og 20-30 prosent har hatt en slik lidelse det siste året (Bru et al., 2016, s. 258). Psykisk lidelse er altså ikke uvanlig, men det føles slik siden så få snakker om det? Det er vanskelig å snakke om fordi det ikke er vanlig å snakke om. Andersen (2016, s. 258) påpeker at det bare er 15-20 prosent av ungdommer med betydelige psykiske plager som har vært i kontakt med psykisk helsevern de siste 12 månedene. Hva skyldes dette? Han mener at det skyldes sosiale tradisjoner og mangel på kunnskap (Bru et al., 2016, s. 258).

Mangel på kunnskap kan føre til at de som er rammet av psykiske problemer ikke er klar over hva som plager dem, og dermed ikke søker hjelp eller snakker om det. Derfor er det viktig at

skolen jobber med forebyggende arbeid og kan dele ut kunnskap til barn og unge, slik de kan få den hjelpen de trenger når de trenger den. Jo tidligere hjelp, jo mindre smerter og personlige tragedier. Om barn og unge lærer om psykiske lidelser er det også lettere for dem å vise forståelse til de som sliter med det (Bru et al., 2016, s. 258). Andersen (2016, s. 258) forteller om konsekvensene av barn og unge som lider av psykiske plager. Belastningene blir store, og det kan ramme flere områder i livet og vare over lang tid. Barn og unge tilbringer store deler av sin hverdag på skolen. Dermed gir det skolen en unik mulighet til å kunne forebygge utvikling av sosial emosjonell kompetanse og fange opp de barna som sliter (Bru et al., 2016, s. 258).

Forebyggende psykisk helse

Videre i kapittelet snakker Andersen (2016, s. 259) om hva forebyggende psykisk helse er. Han definerer det som aktiviteter for å forhindre hendelser og tilstander som man ikke ønsker skal oppstå. Tiltakene som gjennomføres kan komme alle til gode. For eksempel hvis en skole gjennomfører forebyggende psykisk-helse-intervensjon, vil elevene få kunnskap om det som deretter fører til at de gjerne søker hjelp på et tidligere tidspunkt. Kunnskapen elevene tilegner seg vil også føre til at det er en lavere terskel for å snakke om det sammen med andre og en høyere aksept for at alle takler livet ulikt (Bru et al., 2016, s. 259). Forebyggende psykisk helse kan påvirke flere områder, som for eksempel mobbing, rusmisbruk og skolefravall. Andersen (2016, s. 260) nevner flere ulike forebyggende tiltak, og alle tiltakene har til felles at de skal gjøre noe med årsakene til at problemer oppstår, før de oppstår (Bru et al., 2016, s. 260).

Risiko og beskyttelsesfaktorer

Samspillet mellom individuelle egenskaper, beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer i miljøet, utvikler den psykiske helsen. Beskyttelsesfaktorer er det motsatte av risikofaktorer. Et liv som er helsefarlig, med lite søvn, lite mosjon og usunt kosthold, eller ensomhet og mobbing, eller vanskelige familieforhold, uforutsigbarhet eller usikre sosiale arenaer, kan øke risikoen for psykiske problemer og lidelser. På samme måte virker et helsefremmende liv, med nok søvn, god mosjon og et godt kosthold, opplevelse av å bli inkludert, akseptert og være en del av et samhold, stabile og forutsigbare familiære forhold og trygge sosiale arenaer, beskyttende for oss (Bru et al., 2016, s. 261). En skole med et godt og helsefremmende skolemiljø, består av å gi elevene mulighet til å delta aktivt og forme seg, oppleve mestringsfølelse og en skole som består av positive opplevelser og forhold mellom elevene (Bru et al., 2016, s. 261).

Virker forebygging?

Forebyggende psykisk helse bidrar til å øke kunnskapen til elevene om feltet. Det fører også til at terskelen er lavere for å oppsøke hjelp tidligere. Enkelte studier viser også at forebygging minsker forekomst og problemlnivå. Både nasjonale og internasjonale studier viser også at det psykososiale miljøet er bedre, skolepresentasjonene er bedre og mobbing foregår i mindre grad (Bru et al., 2016, s. 262). Tidligere lå forebyggende tiltak hos helsetjenesten og det var stor tro på selektiv og indikativ forebygging. Ved mer tverrfaglig samarbeid, mer forskning og mer fokus på årsaksfaktorer de siste 20 årene, har det skjedd en vending av forebyggende psykisk helse i retning av universelle tiltak hvor det er mer aktuelt i skolen. Tiltakene som skaper et bedre psykososialt skolemiljø og mindre psykiske helse-problemer, har mer skolefokus enn et gruppefokus og mer fokus på helsefremmende faktorer enn sykdomsforebygging (Bru et al., 2016, s. 263).

Forebyggende tiltak

Andersen (2016, s. 264) presenterer to ulike tiltak som utføres i skolen. Det ene utføres på barneskolen og det andre på videregående. Det første som blir presentert er *Zippys venner*. Zippys venner er et forebyggende tiltak tilpasset barn i 1.-4. klasse. Målet deres er å fremme god psykisk helse og forebygge emosjonelle problemer. Tiltaket foregår gjennom aktiviteter som lek, øvelser, tegning, rollespill og samtaler, og har en progresjon som blir mer og mer kompleks. Han viser til forskning som sier at programmet gir en vesentlig, men lav positiv effekt på barns mestringsstrategier og disse barnas problemer med medelever. Det ble også funnet et vesentlig bedre sosialt skolemiljø, med mindre mobbing og bedre skolerresultater (Bru et al., 2016, s. 264).

Det andre tiltaket er VIP, og står for *veiledning og informasjon om psykisk helse*. Dette tiltaket utføres blant elever på videregående. Målene til VIP er å øke kunnskapen til elevene om psykisk helse, og gjøre at de tar bedre vare på deres psykiske helse. De ønsker å forbedre elevenes evne til å gjenkjenne signaler på psykiske lidelser og senke terskelen for å søke hjelp. Tiltaket gjennomføres tverrfaglig og tverretatlig (Bru et al., 2016, s. 266). Koordinator for psykisk helse i kommunen, skolen ledelse og lærere, helsesøster/PPT og psykiatrisk spesialhelsetjeneste bidrar. Programmet gir klare positive effekter på kort sikt når det gjelder kunnskap om psykisk helse og hjelpeapparat. Tolv måneder etter programmet er gjennomført er det en vesentlig reduksjon i forekomst av psykiske helse-problemer, blant annet angstproblematikk og mobbing eller problemer med jevnaldrende. Det ser ut som programmet gir elevene stor kunnskap i psykisk helse, men at hjelpeapparatene blir glemt etter en god stund. Slike tiltak som nevnt over

endrer kunnskap, atferd, elevenes psykiske helse og evnen til å tilegne seg kunnskap (Bru et al., 2016, s. 266).

Avslutningsvis

For å skape et godt psykososialt miljø i skolen er skolens referanseramme og ledelsens ønske og gjennomføringsevne vesentlig. I midlertid kan tiltakene som Zippys venner og VIP være hjelpemidler og kanskje et nødvendig skritt for å nå et godt psykososialt miljø i skolen (Bru et al., 2016, s. 267). Andersen (2016, s. 268) sier han tror at det de neste årene vil være fokus på destigmatisering, heller enn integrering av psykisk helse i læreplanen og i hver enkelt skoles psykososiale miljøutvikling med fokus på empowerment og sosioemosjonell læring i fremtiden. Han påpeker hvor viktig det ikke bare er for elevene som sliter, men også for å utvikle den samlede sosiale kompetansen og evnen til at kunnskapstilegnelse økes. Han sier at om det er en ting alle skolars ledelse bør fokusere på og være opptatt av, så er det dette. (Bru et al., 2016, s. 268).

4.1.4 Flaten, K. H., & Sollesnes, T. (2016). *Oppvekst og miljø barn og unges utvikling*. Cappelen Damm akademisk. s. 156-167

Boken *oppvekst og miljø, barn og unges utvikling* er publisert av Cappelen Damm Akademisk og skrevet av Kirsten Flaten og Torkjell Sollesnes. Kapittelet jeg har valgt ut heter *miljøterapeuter og lærere som samarbeidsparter i skolen*, og skrevet av Sollesnes som er førstelektor ved Høgskolen på Vestlandet. Sollesnes er utdannet allmennlærer og har videreutdanning innen spesialpedagogikk, religionshistorie og musikk, og hovedfag i pedagogikk. Han underviser pedagogikk i barnevern- og vernepleierutdanningene. Han har flere års erfaring som lærer i grunnskolen, spesialpedagog i PPT og studieleder med barnevernutdanningen. Han har også utgitt to fagbøker, og publisert forsknings- og fagartikler innen pedagogikk og spesialpedagogikk (Cappelen Damm).

Kapittelet *miljøterapeuter og lærere som samarbeidsparter i skolen* løfter frem viktigheten av tverrprofesjonelt samarbeid i skolen. Sollesnes (2016, s. 146) forskning peker på at miljøterapeuter er lite utbredt i skolen, men at en skole utmerker seg og har ansatt flere miljøterapeuter. Han har derfor intervjuet noen av dem, for å belyse det tverrfaglige samarbeidet. Kapittelet belyser også temaene *dialog, ekstra miljøbehov og forebygging innenfor skolen*.

Intervju

Sollesnes (2016, s. 147) påpeker at han har intervjuet både administrasjon, lærere og miljøterapeuter på en middels stor skole. Han hevder at informantene vil vise hvordan de samarbeider og fordeler oppgaver. Skolen har ansatt barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere som miljøterapeuter. Skolen har flere miljøterapeuter enn andre skoler i Norge, og nettopp derfor mener Sollesnes (2016, s. 147) at deres erfaringer er interessante. Han påpeker at begrepet miljøterapeuter blir brukt som en betegnelse på de allerede nevnte yrkesgruppene, mens miljøarbeidere kan være ufaglært arbeidskraft, som også kan arbeide med det sosiale miljøet (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 147).

Rektors begrunnelse for å ansette miljøterapeuter

Rektoren hevdet at de hadde kommet til et punkt hvor det var på tide å styrke skolen med faglærte arbeidstakere. Der de flinke assistentene bidro med sunn fornuft, kunne miljøarbeidere bidra med å utvide skolens faglige bredde. Assistentene ble kun erstattet ved en naturlig overgang. Når skolen fikk en elev med et spesielt behov, ble ansettelsen av den første miljøterapeuten satt i gang (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 148). Her ble en sosionom ansatt og måtte finne sin plass. Lærerne måtte bli kjent med en kollega som hadde en annen kompetanse enn dem selv. Dermed måtte fagfolkene finne en måte å arbeide sammen på, som hentet ut det beste fra både den sosialfaglige og den pedagogiske leiren. Strategien til administrasjonen var at nyansettelser skulle prøve å ta hensyn til de spesielle behovene elevene måtte ha. Dette ble et stort fokus da skolen fikk en elev som tilsa at en vernepleier burde bli ansatt (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 148).

Skolen skaffet seg erfaring om arbeidsområder miljøterapeutene er gode på og hvilke områder som fremdeles hører til lærerne. Skolen påpeker at kvaliteten på samarbeidet er vel så viktig som den faglige arbeidsfordelingen. Med dette vektlegger Sollesnes (2016, s. 148) spesielt spesialpedagogikken. Arbeidsfordelingen ble at spesialpedagogen tok seg av det faglige, mens miljøterapeuten det miljømessige. Elevene som ikke klarer å konsentrere seg i klasserommet over tid, har muligheten til å gå ut av klasserommet med en miljøarbeider og kanskje noen medelever å lære gjennom aktiviteter. Ved å gjøre det på denne måten, påpeker Sollesnes (2016, s. 148) at lærerne blir avlastet samt at eleven får et bedre og mer tilpasset tilbud. Både kontaktlærere og miljøterapeuter tar gjerne del i konferansetimer. Og miljøterapeuter som er barnevernspedagoger blir kontaktleddet til barnevernstjenesten. Miljøterapeutene arbeider både i skolen og ved skolefritidsordning (SFO). Dette medfører at miljøterapeutene følger elevene i

ulike miljøer, hendelser og settinger, og får dermed et godt innblikk i skolens totale virksomhet. Det pekes også på at en av miljøterapeutene har rollen som skolens miljøkoordinator (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 148).

Lærere

Lærerne Sollesnes (2016, s. 149-150) intervjuer er fornøyde med at skolen har prioritert å ansette miljøterapeuter til elever med vansker, tross tidligere erfaringer med dyktige ufaglærte assistenter. De påpeker at endringen har gitt et kompetanseløft, men vil også påpeke viktigheten av de personlige egenskapene. BSV-ere har både en faglig bakgrunn og pedagogisk forståelse som bidrar til en ressurs i arbeidet. Lærerne forklarer at miljøterapeutene har kompetansen til å se hva som ligger til grunn for utagering, innagering og lite funksjonell skolefaglig læring (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 149–150).

Fordelen med å ha miljøterapeuter i klasserommet er at de har mulighet til å fange opp hendelser læreren nødvendigvis fanger opp, på grunn av undervisningssituasjonen. Dette kan være alt fra jentemobbing som ofte foregår i det stille, til elever som har behov for hjelp og oppfølging med det skolefaglige (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 151). Andre oppgaver lærerne inkluderer miljøterapeutene i er, utarbeiding av individuell opplæringsplan (IOP), kontakten med foreldrene og formelle samarbeidsmøter med foreldrene. Dette er oppgaver hvor lærerne har det formelle ansvaret, men lar miljøterapeutene komme med innspill og forslag (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 149).

Lærerne påpeker viktigheten av god dialog og at de er likestilte, noe som fører til at miljøterapeutene får en lik respekt og autoritet som lærerne, blant elevene (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 151). Utgangspunktet for samarbeidet mellom dem er at lærerne skal kunne fokusere på undervisningen, og at miljøterapeutene skal kunne fokusere på elevenes trivsel, sosiale utvikling, atferd og eventuelle tilleggsvansker. De mener også at til tross for miljøterapeutenes arbeider på en bestemt elev, bidrar de til et godt klassemiljø (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 149).

Miljøterapeutene

Sollesnes (2016, s. 152) intervjuet tre miljøterapeuter samtidig, slik de kunne utfylle hverandre og eventuelt komme frem til forskjeller mellom barnevernspedagogene, sosionomene og vernepleiernes roller. Det første miljøterapeutene påpekte var viktigheten av godt samarbeid og en god arbeidsdeling. Deres oppgaver preges av den sosiale biten i elevenes skolehverdag. På grunn av dette er det naturlig at miljøterapeutene er med på å bidra i IOP-en sammen med

lærerne. Miljøterapeuten følger eleven gjennom skolehverdagen og passer på at eleven får læringsbetingelser som står i forhold til vanskene han eller hun har. De hevder at det faglige og sosiale overlapper hverandre, slik at arbeidet miljøterapeutene utfører får en indirekte betydning for elevens faglige utvikling. De påpeker at en god sosial situasjon gir en bedre læring (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 152).

Miljøterapeutene arbeider med elever som har en type atferd som krever systematisk arbeid over tid. Noen ganger kommer de frem til ulike strategier i samarbeid med PPT eller BUP. Det påpekes også at barnevernspedagogene har fått kurs i Aggression Replacement Training (ART) og har mulighet til å bruke dette direkte i arbeid med elevene. De sier at de bruker belønningssystem i arbeid med atferdsendring eller brettspill som motivasjonsfaktor. Gjennom brettspill får de trent seg i å vente på tur og forholde seg til regler. Miljøterapeutene peker på at flere elever må trene seg i å snakke på en akseptabel måte ovenfor andre, mens andre elever må trene på å ta imot konstruktiv tilbakemelding, også i form av ros (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 152).

Andre arbeidsoppgaver miljøterapeutene delta i kan for eksempel være bekjempelse av mobbing. Miljøterapeutene påpeker at de har erfaring i arbeid med jentegrupper, hvor problemet ofte er mobbing og utestenging. Generelt sett er dette arbeid som gjelder å hjelpe elevene til en bedre sosial kompetanse. Miljøterapeutene hevder viktigheten av å danne en god relasjon til elevene. I tillegg til at miljøterapeutene arbeider med en av elevene, blir det totale klassemiljøet også bedret. De påpeker hvor godt det er å være to profesjonelle i en klasse og hvordan de kan hjelpe hverandre til å legge strategier for videre arbeid (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 153).

Miljøterapeutene kan hjelpe lærerne om de skal deles opp i grupper og/eller om undervisningen skal repeteres ved hjelp av praktiske hjelpemidler. Miljøterapeutene får da veiledning av lærerne på hvordan dette skal gjennomføres. Andre ganger er det miljøterapeutene som veileder lærerne. Miljøterapeuter og pedagoger deler på denne måten kunnskaper og blir dermed selv beriket. Miljøterapeutene påpeker også at elevene er forskjellige, noen elever trenger spesiell oppfølging for korte perioder og noen for lengre perioder. Medelever som blir satt sammen med elever med spesielle behov kan være en stor ressurs i læringssituasjonene (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 154).

Avslutningsvis

Til slutt stiller Sollesnes (2016, s. 154) spørsmålet om miljøarbeiderne seg imellom er spesielt yrkesbevisste. En av dem hevder at de ikke tenker over hvilken utdanning de andre har, men at de samarbeider. En gang i måneden har de miljøterapeut-møte, hvor de prøver å hjelpe hverandre, komme med tips og diskuterer faglige spørsmål. Miljøterapeutene legger til slutt til at denne type arbeid ikke bare handler om faglig bakgrunn, men personlige egenskaper. For å jobbe som en miljøterapeut må du like å arbeide med andre mennesker (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 154).

4.2 Drøfting av funnene

I denne delen av oppgaven vil jeg drøfte funnene jeg har presentert ovenfor og knytte de til relevant teori. Funnene vil også knyttes til min problemstilling: *hva er miljøarbeiderens rolle i skolen, og hvilken betydning har de for elevenes psykiske helse?*

4.2.1 Rolle

I Gjertsen sin (2018) studie ble rollen og statusen til miljøarbeiderne konkludert som uklar. Noen av informantene påpekte rollen som selvstyrende og varierende. Andre følte seg mindreverdige og som *underdogs*, mens noen påpekte at lærerne kanskje ser på dem som en trussel. Dette kan være på grunn av at miljøarbeiderne har en annen kompetanse enn lærerne har. Utfra informantenes beskrivelser, mangler BSV-erne kontroll over kunnskapsgrunnlaget deres. Deres rolle og status er ikke i et lovverk og har heller ikke sentrale retningslinjer for utdanningene. Gjertsen (2018) påpeker at forventningene til dem er uformelle, men motsigelsesfulle. Dette er med på å skape uklarheter når det gjelder hvilke forventninger skolen har til dem. Det medfører også at ulike skoler har ulike forventninger. Han konkluderer med at rollen og statusen til BSV-erne fortsatt er uklar, men at skolen med tiden blir mer kompleks og at oppgavene dermed krever et større kompetansebehov. Dette vil gjøre at det blir mer likeverd mellom lærerne og andre yrkesgrupper i skolen, både når det gjelder rolle, status og makt (Gjertsen et al., 2018, s. 175-177).

Ifølge Sollesnes (2016) er miljøarbeiderne gjerne et kontaktledd mellom skole og foreldre, og barnevernspedagogene blir naturligvis leddet mellom skolen og barnevernstjeneste. Sollesnes (2016) påpeker at miljøarbeidere ofte jobber på SFO også. Skolen Sollesnes (2016) har intervjuet, erstattet flinke assistenter med miljøterapeuter i en naturlig overgang, for å utvide skolens faglige bredde. De første miljøterapeutene som ble ansatt, ble satt på elever med spesielle behov (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 148). Kinge (2020) uttrykker viktigheten av ulike

yrkesgrupper i skolen, for å imøtekomme kompleksiteten til et hvert individ. Ulike yrkesgrupper gir mer kompetanse i skolen og gir skolen mulighet til å skape et helhetlig bilde av elevene. Kinge (2020) i sin studie trekker frem Trudvang skole, som har flere miljøarbeidere, og mener at det kan bidra til å styrke elevenes psykiske helse, og at lærerne og assistentene dermed kan fokusere på sin jobb..

4.2.2 Psykisk helse

Uthus (2017) henviser til den første komplekse rapporten om psykiske helseplager i Norge, hvor det tydelig kom frem at på grunn av psykiske helseplager, har 15-20 prosent av barn og unge nedsatt funksjon. Han peker også på at halvparten av dem har symptomer som resulterer i en diagnostiserbar lidelse. FHI ser på dette som et stort samfunnsproblem (Uthus, 2017, s. 21). I følge boken *Psykisk helse i skolen* (2016) debutterer psykiske helseplager ofte i barne- og ungdomstiden, og psykiske helseplager har en betydelig økning. For det meste er dette blant jenter i tenårene. Av norske ungdommer gjennomgår 20 prosent så sterke psykiske symptomer at det påvirker dem i hverdagen, mens 8 prosent av dem opplever å få en psykiatrisk diagnose. Dermed er det fem elever i en norsk ungdomsklasse som har psykiske plager og to av dem har psykisk lidelse. Barn og unge som opplever psykiske lidelser, mistrivsel, lærevansker og funksjonsproblemer, opplever det både i hjemmet og i skolen (Bru et al., 2016, s. 17).

Å lære om psykisk helse kan ha flere fordeler for elevene. Blant annet påpeker Andersen (2016) at mangel på kunnskap om psykisk helse kan medføre at de ikke er klar over hva som plager dem, som dermed kan føre til at de ikke søker hjelp. Å lære om psykisk helse kan også endre synet på hvordan elevene viser forståelse ovenfor sine medelever som kan slite med psykiske problemer (Bru et al., 2016, s. 258). En annen fordel Andersen (2016) peker på ved å lære elevene om psykisk helse er at elevene vil ha en lavere terskel for å snakke om det sammen med andre og en høyere aksept på at alle takler livet ulikt (Bru et al., 2016, s. 259). For hva er det som gjør at barn og unge ikke søker veiledning og hjelp selv? Ifølge Andersen (2016) er det på grunn av mangel på kunnskap og sosiale tradisjoner. Frykten for å bli stigmatisert er der, og som nevnt tidligere kan mangel på kunnskapen rundt temaet føre til at barn og unge kanskje ikke vet at noe er galt (Bru et al., 2016). Boken *Psykisk helse i skolen* henviser til forskning som sier at hver femte ungdom med psykiske helseplager søker hjelp. Det pekes videre på at dette skyldes at barn og unge ikke vet hvem de skal henvende seg til og/eller er redde for å oppleve å bli stigmatisert (Bru et al., 2016, s. 18). Ifølge Andersen (2016) er det viktig å forebygge god psykisk helse i skolen. God psykisk helse bidrar til bedre læring. Han vektlegger to ulike tiltak som skal fremme god psykisk helse, Zippys venner og VIP. Andersen nevner ikke hvem på

skolen som tar seg av tiltakene, men jeg undrer meg over om dette er noe miljøarbeiderne har kompetanse til å utføre?

Kinge (2020) presiserer at skolen er en arena hvor elevene tilbringer mye tid av deres hverdag. Helse og opplæring går hånd i hånd, og for at elevene skal kunne tilegne seg kunnskap, er det viktig med både en god fysisk og psykisk helse. Kinge (2020) viser til Trudvang skole som mener at miljøarbeidere har kompetanse som kan styrke elevenes psykiske helse, som kan bidra til at lærere og assistenter lettere kan utføre jobben de er ansatt til å utføre (Kinge, Emilie Constance, 2020). Andersen (2016) vektlegger også at skolen er en arena elevene tilbringer mye tid på og gir dermed en unik mulighet til å forebygge utvikling av sosial emosjonell kompetanse og kan fange opp de elevene som sliter (Bru et al., 2016, s. 258). Boken *Psykisk helse i skolen peker på viktigheten av* at lærere, miljøarbeidere og andre ansatte kjenner til de ulike symptomene som er knyttet til psykiske plager. De må også vite hvordan de skal gå frem om de ser at en elev viser tegn til disse plagene, samt kompetanse til å iverksette riktige tiltak. Dette er fordi elevene skal få riktig hjelp tidnok (Bru et al., 2016, s. 18).

Det er en stor helseutfordring at psykiske helseplager øker blant barn og unge, og må tas på alvor. Skolens unike posisjon kan utføre forebyggende tiltak og gi tidlig hjelp. Det å kunne skape et godt psykososialt skolemiljø, jf. Opplæringsloven § 9a-3, vil bidra til å fremme god psykisk helse (Bru et al., 2016, s. 18). Ifølge (2016) Andersen er konsekvensene for barn og unge som lider av psykiske plager store og de kan ramme fremtiden og lengre perioder i livet. Verdien av å ha BSV-ere i skolen og deres betydning for elevenes psykiske helse diskuteres. BSV-ere er tilgjengelige for elevene og deres psykososiale utfordringer i større grad enn lærerne har kapasitet til. Det kan tenkes at miljøarbeideres verdi knyttet til elevenes psykiske helse i skolen burde vært vektlagt mer.

Regjeringen bestemte seg i august 2020 for en fagfornyelse i skolen. Det tverrfaglige temaet *folkehelse og livsmestring* skal gi elevene kompetanse som skal fremme psykisk og fysisk helse, og gi elevene kompetanse til å ta ansvarlige livsvalg. Folkehelsen lener seg på et samfunn som legger til rette for gode helsevalg hos hvert enkelt menneske, mens livsmestring handler om det å kunne forstå og klare å påvirke de faktorene som betyr noe for å mestre eget liv. Faktorer elevene skal få kompetanse i er blant annet psykisk og fysisk helse, levevaner, rusmidler, mediebruk, kjønn og seksualitet, forbruk og personlig økonomi, verdivalg, betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, rette grenser og respektere andres, og å klare å håndtere tanker, følelser og relasjoner (Utdanningsdirektoratet, 2021).

4.2.3 Tverrfaglig samarbeid

Regjeringen (Meld.St.6 (2019-2020)) ønsker at alle barn og unge skal bli sett og få den hjelpen de trenger, når de trenger den. De ønsker at skolene skal bygge et lag rundt dem, som skal bestå av lærere, spesialpedagogiske ressurser, pedagogisk-psykologisk tjeneste og helsestasjons- og skolehelsetjeneste. De peker på viktigheten av et godt tverrfaglig samarbeid rundt barn og unge. De ansatte må samarbeide godt og utgangspunktet for det skal være barnas behov (Meld.St.6 (2019-2020)).

Gjertsen (2018) presiserer at det er et stort behov for tverrfaglig kompetanse i skolen. BSV-erne i studien mener at de kan styrke skolens psykososiale oppgaver og bidra til barnas mangfoldige behov (Gjertsen et al., 2018, s. 164–165). Han nevner tre kriser som styrker behovet for tverrfaglig kompetanse i skolen; autoritetskrise, kunnskapskrise og sosial krise. Dersom en lærer havner i en grunnleggende krise, kan krisen virke hemmende på barn og unges læring, både når det kommer til kunnskap og danning (Gjertsen et al., 2018, s. 167). Flere barn og unge har behov for ekstrahjelp for å mestre skolens faglige krav og/eller sosiale kompetanse. Gjertsen (2018) påpeker at det derfor et behov for flere yrkesgrupper i skolen og helsesøstre og barnevernspedagoger kan bidra ved å styrke elevenes utvikling og læringsmiljø (Gjertsen et al., 2018, s. 167). Informantene i Gjertsen (2018) sin studie peker også på at et tverrfaglig samarbeid krever åpenhet og dialog. En barnevernspedagog forteller at han/hun arbeider tett med kontaktlærere, avdelingsledere, fagledere og miljøpersonale. Gjertsen (2018) påpeker at om de politiske intensjonene hvor tverrprofesjonelt arbeid skal styrkes og realiseres, må de implementeres i lovverket og i instruksjer. Han peker også på at arbeidsavtaler må bli mer likeverdige og at profesjonsutdanningene må få mer oppmerksomhet rundt tverrprofesjonelt samarbeid (Gjertsen et al., 2018, s. 177).

Kinge (2020) presiserer også tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. Hun kommer frem til noen viktige og gode poenger på hvorfor det er viktig med samarbeid og at blant annet miljøarbeidere er en viktig brikke i teamet til barn og unges fremtid. Ved å ha flere ansatte med ulike utdannelser kan man få et helhetlig blick på elevene. De ansatte møter elevene i ulike settinger og danner erfaringer om hva hver enkelt elev trenger. På SFO ser de ansatte barnet i fritiden, mens en lærer ser barnet i klasserommet. Derfor kan det være like viktig at en ansatt på SFO er med i det formelle samarbeidet, for at betydningsfull informasjon ikke skal glippe (Kinge, Emilie Constance, 2020).

Kinge (2020) påpeker også viktigheten av at det tverrfaglig og tverretatlig samarbeid skal fungere. Om et barn står i nød og den ansattes innsikt, kompetanse og forståelse ikke strekker

til, er det dermed lettere å oppsøke rett hjelp og instans for veien videre. Hun vektlegger at tverrfaglig og tverretatlig samarbeid kan både motivere, avlaste og gi nye krefter. Ifølge Kinge (2020) må vi investere i relasjonsbyggende arbeid og skape bedre forutsetninger til å møte de strevsomme øyeblikkene. De ansatte kan ofte være for sent ute til å søke råd og veiledning når situasjonene er kaotiske og krevende. Hun sier at om et tverrfaglig samarbeid fungerer, vil skolen klare å møte elevene i deres strev og bekymringer, med trygghet og kompetanse (Kinge, Emilie Constance, 2020).

4.2.4 Miljøterapeutens bidrag, sett fra andres profesjoner i skolen

I Gjertsen (2018) sin studie sier mellomlederne at det er fint å ha BSV-erne til å holde kontakten med alle de ulike aktørene skolen er nødt til å samarbeide med. De synes det er spennende med flere yrkesgrupper i skolen, men påpeker også at det krever jobbing, åpenhet og dialog. Det nevnes også fra mellomlederne at BSV-erne er en støtte for elevene gjennom hele skoledagen. De er der i overgangssituasjoner og utetid, følger dem inn i klasserommene, hjelper meg faglig støtte, underviser i *Alle har en psykisk helse*, har elevsamtaler og deltar på teammøter (Gjertsen et al., 2018, s. 171). En av mellomlederne beskriver BSV-erne som veldig synlige. BSV-erne oppholder seg mye ute i miljøet, med elevene. Mellomlederen påpeker også at alle elevene vet hvor de har kontorene sine. Noen elever kommer for en liten samtale hver dag, noen en gang i uken og noen sjeldnere (Gjertsen et al., 2018, s. 173).

Kinge (2020) nevner Trudvang skole som har ansatt flere miljøveiledere i skolen. Dette er for at de skal kunne bistå lærerne og elevene i skolehverdagen. Rektoren påpeker at skolens jobb er å sette elevene i stand til å håndtere livet. Det vektlegges også at miljøarbeiderne har forutsetninger og kompetanse til å styrke elevenes psykiske helse. Arbeidet miljøarbeiderne utfører, gjør at lærere og assistenter kan gjøre jobben de er ansatt for å gjøre (Kinge, Emilie Constance, 2020).

Lærerne Sollesnes (2016) har intervjuet er fornøyde med å ha miljøterapeuter i skolen og påpeker at det har gitt skolen et kompetanseløft. På grunn av miljøterapeutenes faglige bakgrunn og pedagogiske forståelse, er de en ressurs i arbeidet. Kompetansen deres til å se hva som ligger bak utagering, innagering og lite funksjonell skolefaglig læring settes pris på (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 149–150). Lærerne mener å ha miljøterapeuter i klasserommet er en fordel, på grunn av at de har mulighet til å fange opp hendelser som lærerne selv ikke har tid til. Lærerne peker også på nytten i å få innspill og forslag når det kommer til utarbeiding av IOP (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 149). Lærerne påpeker at miljøterapeutene fokuserer på elevenes trivsel, sosiale utvikling, atferd og eventuelle tilleggsvansker. Selv om

miljøterapeutene ofte er på en bestemt elev, påpeker lærerne at miljøterapeutene bidrar til et godt klassemiljø også (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 149).

5.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg forsøkt å belyse problemstillingen «*Hva er miljøarbeidernes rolle i skolen, og hvilken betydning har de for elevenes psykiske helse?*». Det har blitt trukket ut relevant teori knyttet til miljøarbeiderens rolle i skolen og om deres betydning for elevenes psykiske helse. Jeg har drøftet hvilken rolle miljøarbeiderne har i skolen, barn og unges psykiske helse, det tverrfaglige samarbeidet og hvorvidt andre yrkesgrupper i skolen mener miljøarbeidere kan bidra i skolen.

Som nevnt tidligere er miljøarbeidere en relativt ny yrkesgruppe i skolen. Alle publikasjonene i oppgaven har uttrykt at det er stor nytte i å ansette yrkesgrupper med ulik kompetanse. Det er nyttig for å ha flere profesjoner som kan observere, erfare og oppfatte sine egne meninger rundt elevene. Flere ansatte med ulik kompetansebakgrunn, øker sjansen for å fange opp barn og unge som trenger veiledning eller hjelp. Det blir trukket frem at rollen kan avlaste lærerne, styrke elevenes psykiske helse, hjelpe elever med spesielle behov og bidra i skoles faglige bredde. Men det kan tenkes at på grunn av at yrkesgruppen ikke er lovpålagt i skolen, så oppstår det uformelle forventinger til rollen, og forventningene vil gjerne variere fra skole til skole.

I forkant av oppgaven hadde jeg lite kunnskap om hva en miljøarbeider gjorde i skolen, men hadde en forståelse om at de hadde en kompetanse som kunne være nyttig i skolen. Gjennom studien har jeg forstått at miljøarbeidere har en bred kompetanse som kan være supplerende i samarbeid med lærerne. Miljøarbeiderne kan forebygge til et godt skolemiljø, hjelpe enkeltelever, grupper og klasser. På grunn av at miljøarbeiderens rolle i skolen ikke er lovpålagt, opplever flere rollen som uklar. Jeg opplever at miljøarbeideren har en bred kompetanse som har mulighet til å heve kompetansen til skolen. Å skrive denne bacheloroppgaven har vært lærerik og spennende. Jeg føler at jeg har hevd min kompetanse på dette området og ser at det er noe jeg kommer til å få bruk for i fremtidig jobbsammenheng.

Litteraturliste

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide*.

Borg, Christensen, Fossetøl & Pålshaugen. (2015). *Hva lærerene ikke kan! – Et*

kunnskapsgrunnlag for satsning på bruk av flerfaglig kompetanse i skolen. (AFI-rapport 6/2015). Oslo og Akershus: Arbeidsforskningsinstituttet.

*Bru, E., Ildsøe, E. C., Øverland, K., & Just Andersen, B. (2016). *Psykisk helse i skolen*. Universitetsforlaget.

Cappelen Damm. *Torkjell Sollesnes*. Hentet 10 april 2021 fra

https://www.cappelendamm.no/forfattere/Torkjell%20Sollesnes-scid:37843?fbclid=IwAR0dGIVHMBt_cXf2sn5trZrlNhVF9fpqeYCNVbsdb4___OygVULkzA2m4GE

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal akademisk.

Fellesorganisasjonen. (2015). *Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere inn*

i skolen. Hentet 10 mai 2021 fra <https://www.fo.no/uttalelser-fra-kongressen/barnevernspedagoger-sosionomer-og-vernepleiere-inn-i-skolen-article5881-2305.html?fbclid=IwAR1AkKL5Z4RzDfYgxcwRfoR5fRIQjOIg2rqSkep1NJ1veMqwPJVpD7o1acg>

Folkehelseinstituttet. (2018). *Livskvalitet og psykiske lidelser hos barn og unge*. Hentet 15 april 2021 fra <https://www.fhi.no/nettpub/hin/grupper/psykisk-helse-hos-barn-og-unge/>

Flaten, K. H., & Sollesnes, T. (2016). *Oppvekst og miljø barn og unges utvikling*. Cappelen Damm akademisk.

Geir Andre Pedersen. (2018). *Litteraturstudie som metode*.

<https://www.youtube.com/watch?v=KF3PtpaDsm8>

Gjertsen, P.-Å., Hansen, M. B. V., & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(02), 163–179. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05>

*Helsenorge. (2021, 10. mai). *Skolehelsetjenesten*. Hentet fra

<https://www.helsenorge.no/hjelpetilbud-i-kommunene/skolehelsetjenesten/#hva-er-skolehelsetjenesten>

*Holmøy, O., Birkrem, T., Lien, T., Flaten, K. (2019). *Miljøterapeuter i skolen – et*

uforløst potensial. Fontene. <https://fontene.no/fagartikler/miljoterapeuter-i-skolen--et-uforlost-potensial-6.47.654240.497e12dd76>

Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring innføring i metode for helse- og sosialfagene*. Høyskoleforl.

Kinge, Emilie Constance. *Om meg*. Hentet 10 april 2021 fra

https://www.emiliekinge.no/?fbclid=IwAR0YwsUFKwIERM6n_Dv7XUYRTt5ZNt4oc_aeisWLCUvd8tAfvQ-jDplKX5g

Kinge, Emilie Constance. (2020). *Utfordrende atferd i skolen*. Universitetsforlaget.

Klepp, K.-I. & Aarø Leif Edvard. (2017). *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. Gyldendal akademisk.

*Meld.St.6 (2019-2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole*

og SFO. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/?ch=6>

*Utdanningsdirektoratet. (2021, 10 mai). *Folkehelse og livsmestring*. Hentet fra

<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/folkehelse-og-livsmestring/?lang=nob>

Utdanningsforbundet. (2021, 9. mai). *Flere yrkesgrupper inn i skolen*. Hentet fra

<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/utdanningsforbundet-mener/artikler/flere-yrkesgrupper-inn-i-skolen/>

Utdanningsforskning. *Per-Åge Gjertsen*. Hentet 10 april 2021 fra

https://utdanningsforskning.no/kilderpersoner/personerforfattere/g/per-age-gjertsen-d-2018/?fbclid=IwAR0S6fRWIViaO1ww2s_qqYGUNMp7egHoLfme6oAK_Du7MVQhjiZWAAuTuTo

Misund, B.-I. (2005). *Miljøarbeid i skolen: Organisasjonens betydning*. Høyskoleforlaget.

O'Leary, Z. (2004). *The essential guide to doing research*. SAGE.

*Uthus, M. (2017). *Elevenes psykiske helse i skolen utdanning til å mestre egne liv*.
Gyldendal akademisk.